Fiscaliteiten

De tweede nota van wijziging inzake het wetsvoorstel voor de Wet Inkomstenbelasting 2001 en de gevolgen voor de ondernemer

Drs. Ing. H.T.P.M. van den Hurk

1 Inleiding

Op 11 januari jongstleden verscheen de tweede nota van wijziging. Deze nota maakt op een aantal punten een ommekeer van zo ongeveer 180°. Dit geldt zeker ook voor de ondernemer. In deze bijdrage, een vervolg op Fiscaliteiten MAB november 1999, bespreek ik een aantal wijzigingen.

2 Stakingsaftrek

De ondernemer die zijn onderneming staakt, dient over zijn stakingswinst af te rekenen. Hij mag dit anno 2000 tegen een tarief van 45% terwijl hij ook nog de zogenaamde stakingswinstvrijstelling van f 20.000 tot f 45.000 krijgt. Deze stakingswinstvrijstelling, die in het oorspronkelijke wetsvoorstel volledig was geschrapt, wordt omgevormd tot een stakingsaftrek conform het voorstel uit 1999 van de werkgroep 'Belastingen bedrijfsleven 21ste eeuw'. De stakingsaftrek bedraagt in de toekomst nog maar f 8.000 en wordt *per ondernemer* van toepassing en alleen bij staking van de gehele onderneming.

Om de pijn voor de ondernemer enigszins te verlichten heeft de wetgever wel soepel overgangsrecht voorgesteld. In het kader van een overgangsregeling wordt de huidige aftrek geleidelijk afgebouwd naar f 8000. Is er sprake van een ondernemer die een of meer van zijn al vanaf 1 januari 2001 gedreven ondernemingen geheel of gedeeltelijk staakt, dan wordt de stakingsaftrek *met inbegrip van het basisedrag van f 8000* vastgesteld op de volgende bedragen:

Tabel 1: Stakingsaftrek

jaar	gehele staking, ondernemer is 55 jaar of ouder	gehele staking, ondernemer is jonger dan 55 jaar	gedeeltelijke staking
2001	f 45.000	f 20.000	f 20.000
2002	f 37.600	f 17.600	f 16.000
2003	f 30.200	f 15.200	f 12.000
2004	f 22.800	f 12.800	f 8.000
2005	f 15.400	f 10.400	f 4.000
2006	f 8.000	f 8.000	f 0

Uit bovenstaande tabel blijkt dat indien een ondernemer die jonger is dan 55 jaar zijn onderneming in 2005 geheel staakt, een stakingsaftrek krijgt van f 10.400 terwijl diezelfde ondernemer indien hij zijn onderneming in 2005 gedeeltelijk staakt en in 2006 geheel, een stakingsaftrek krijgt van f 4.000 + f 8.000.

3 Tarief AB

Een verrassende maar wel uiterst terechte wijziging betreft het verlagen van het voorgestelde aanmerkelijkbelangtarief naar het niveau zoals dat nu geldt, namelijk 25%. Hierdoor komt de gecombineerde druk van vennootschapsbelasting en inkomstenbelasting uit op 51,25%². Overigens wordt de verlaging van het voorgestelde tarief voor een belangrijk deel gefinancierd door de aanmerkelijkbelanghouder zelf. Hij ziet als gevolg van de hierna aan de orde komende gewijzigde meesleepregeling de effectieve belastingdruk over winsten gemaakt met aan de BV ter beschikking gestelde bedrijfsmiddelen sterk toenemen.

4 Meeslepen

Een uiterst belangrijke verandering voor de aanmerkelijkbelanghouder betreft de aanpassing van de meesleep- en meetrekregeling van box 2. Deze aanpassing maakt onderdeel uit van de invoering van een geheel nieuw uitgangspunt binnen de winstsfeer. Indien een belastingplichtige een onderneming heeft (een IB-onderneming en/of een rechtspersoon) dan worden alle voordelen uit vermogensbestanddelen die geheel of gedeeltelijk door die onderneming worden gebruikt, toegerekend aan die onderneming. Voor de aanmerkelijkbelanghouder betekent dit dat de vermogensbestanddelen die al dan niet tegen een vergoeding ter beschikking staan van de BV en die volgens het oorspronkelijk voorstel via de meesleepregeling in box 2 werden getrokken, nu worden toegerekend aan de vennootschap zelf. Dit betekent niet dat ze juridisch tot die BV behoren maar slechts dat we fiscaal doen alsof³.

Deze regeling is in de nota van wijziging uitgewerkt in de vorm van een systeem waarbij de wetgever het 'ter beschikking stellen in brede zin van het woord' beschouwt als een inbreng in de BV tegen uitreiking van aandelen van een afzonderlijk soort. De wetgever bereikt hiermee twee voordelen. Doordat het vermogensbestanddeel tot de BV behoort, zijn de winsten hierop belast tegen 35%. Wordt het vermogensbestanddeel vervolgens verkocht of staat het niet langer meer ter beschikking van de BV, dan worden de soort aandelen geacht te zijn vervreemd zodat ook nog eens 25% inkomstenbelasting betaald moet worden. De belastingdruk op vermogenswinsten gaat derhalve naar 51,25% tegen 30% in het oorspronkelijke voorstel. Als verkrijgingsprijs van de aandelen geldt overigens de waarde in het economisch verkeer van het vermogensbestanddeel op het moment waarop het ter beschikking van de BV komt.

De voorgestelde uitwerking van deze regeling kent een grote mate van consistentie. Zou een aanmerkelijkbelanghouder een pand verhuren aan zijn BV dan geldt de regel van het 'ter beschikking stellen' eveneens. De betaalde huur is echter niet aftrekbaar omdat, conform de regeling, het pand wordt toegerekend aan de BV. De opbrengst bij de aandeelhouder is gewoon belast tegen 25%. Hierdoor bereikt de wetgever dat ook huurbrengsten en dergelijke effectief belast worden

tegen 51,25%. In de relatie vennootschap versus aandeelhouder regeert derhalve als gevolg van de vernieuwde meesleepregeling het tarief van 51,25%. Alhoewel het erop lijkt dat de aanmerkelijkbelanghouder wederom de duimschroeven worden aangedraaid, is dit niet het geval.

5 De vergelijking met de ondernemer

Ook de ondernemer in de inkomstenbelasting ervaart immers (al sinds jaar en dag) een vergelijkbaar effect. Dit geldt temeer nu als gevolg van de tweede nota van wijziging de mogelijkheid om vermogensbestanddelen die zowel zakelijk als privé worden gebruikt als privé-vermogen te etiketteren, vervalt. Heeft hij een pand in bezit dat geheel door de onderneming wordt gebruikt, dan vormt dat pand verplicht ondernemingsvermogen. Gebruikt hij dat pand tevens privé dan mag hij tot het jaar 2001 binnen redelijke grenzen kiezen of hij het pand tot zijn privé-vermogen rekent of tot zijn ondernemingsvermogen⁴. Is het pand (of een ander vermogensbestanddeel zoals bijvoorbeeld een auto) ondernemingsvermogen, dan is de vermogenswinst ook in de inkomstenbelasting belast tegen (straks) 52%. Vanaf 2001 geldt voor alle aan de onderneming ter beschikking gestelde vermogensbestanddelen dat die verplicht tot het ondernemingsvermogen behoren. Alle resultaten vallen derhalve in de winst. De overgangsregeling geeft hierbij een step-up die ervoor zorgt dat niet meer wordt belast dan de winst die hierop gedurende de terbeschikkingstelling wordt gemaakt.

Het nieuwe systeem van vermogensetikettering in combinatie met de meesleepregeling creëert een grote mate van gelijkheid tussen ondernemers in de inkomstenbelastingssfeer en ondernemers die opereren via een BV⁵.

6 Commanditair vennoot

Een andere opvallende wijziging betreft de commanditaire vennoot. In het oorspronkelijke wetsvoorstel werd hij gesitueerd in box 3. Inmiddels is de medegerechtigde⁶ weer terug in box 1. De commanditair vennoot (CV) wordt echter niet als een volwaardig ondernemer gezien. Hij wordt slechts belast in box 1 waarbij hij twee fiscale faciliteiten krijgt, namelijk de willekeurige afschrijving en de investeringsaftrek. Deze generositeit siert de wetgever niet. De vervroegde

afschrijving kost de staat slechts enige rente omdat lasten naar voren worden gehaald, de investeringsaftrek wordt zelfs in het geheel niet betaald door de staat⁷. Als gevolg van de eerder aangekondigde wijzigingen geldt de investeringsaftrek immers nog maar per onderneming. Het stuk dat de commandiet ontvangt, wordt derhalve ‘betaald’ door de beherend vennoot.

Andere niet-investeringsgerelateerde faciliteiten zoals de zelfstandigenaftrek, stakingsaftrek en dergelijke worden de commandiet onthouden. Dit is deels ten onrechte. Veronderstel een besloten CV met een beherend en een commanditair vennoot die ieder f 100.000 kapitaal hebben ingebracht waarbij een stille reserve aanwezig is van f 50.000. Ingeval van staking ziet de beherend vennoot zijn stakingswinst verlaagd worden met de stakingsaftrek. De commandiet echter krijgt dat niet zodat hij zwaarder wordt belast over dezelfde winst dan de beherend vennoot. In mijn optiek zou dat niet moeten kunnen. De alternatieve aanwendbaarheid van vermogen voor een commanditair vennoot ligt in de sfeer van beleggen. Als je hem ondernemer maakt, doe dat dan consequent. Hierbij is er niets op tegen dat de

wetgever door middel van een urencriterium het gros van de commandieten de ondernemersaftrek onthoudt. Echter faciliteiten die de onderneming betreffen, dient de commandiet evengoed te krijgen. Hierbij speelt vooral een rol dat de CV in de praktijk veel wordt toegepast in het kader van bedrijfsopvolging. Dan mag de belastingdruk van de financier naar mijn mening nooit hoger zijn dan die van de ondernemer zelf. Zeker niet indien de financier ook kan kiezen voor het beleggen via het riante regime van box 3. Het lijkt erop dat de wetgever tante Agaath blijft promoten als de ‘suikeroom’ waar iedereen maar warm voor moet lopen.

7 Conclusie

Bovenstaande veranderingen overziende blijkt dat pragmatisme blijft zegevieren. Voor sommige veranderingen is veel te zeggen. Jammer is dat niet alle veranderingen voldoende zijn gemotiveerd of dat sommige veranderingen niet ver genoeg zijn doorgezet. Het is te hopen (maar niet te verwachten) dat hierop door de wetgever alsnog wordt teruggekomen.